

Mødet den 17. April 1913.

Fraværende: Marthin Hansen, Harald Jensen og Samuelsen.

1. (J. Nr. 5¹—1913). Meddelelse fra **14. Bataillon** om, at den afrejser til Slagelse den 15. April d. A.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 556—1912). Indenrigsministeriets Afgørelse af Spørgsmaalet om, hvorvidt **Odd fellow Ordenen** skal søge **Hjemmel i Henhold til Lov Nr. 104 af 10. Maj 1912** for at drive **Beværtning i sine Lokaler**, saalydende:

»I det med Amtets Skrivelse af 26. f. M. modtagne Andragende har Sagfører J. Wistoft af Aarhus næst at meddele, at der i Odd-Fellow Ordenens Lokaler i Aarhus finder Beværtning Sted af Ordenens Medlemmer bl. a. ogsaa med stærke Drikke, paa de i Aarhus værende Ordens-Logers Vegne forespurgt, hvorvidt § 24 i Beværterloven af 10. Maj 1912 kommer til Anvendelse paa nævnte Orden.

I denne Anledning skulde man til Efterretning og videre fornøden Bekendtgørelse tjenstlig melde, at Indenrigsministeriet med Amtet maa

være enigt i, at det rejste Spørgsmaal maa besvares bekræftende.«

Til Efterretning.

3. (J. Nr. 46—1913). Regnskab for **det Meulengrachtske Hospitalslegat** for 1912—13.

Til Efterretning.

4. (J. Nr. 10¹—1913). Til Medlemmer af følgende **Kommissioner** m. m. valgtes:

Uversundhedskommissionen for
Aarhus Amtsrådskreds:

Mikael Johansen.

Voldgiftsmænd for Jagtafløsningen:

Købmand Marquardsen, Købmand H. Schourup.

Overformynderiets Laanebestyrelse:

Købmand H. Schourup.

Hegnssynsmænd efter Lov af 6.
Marts 1869 § 14:

Overretssagfører W. Langballe, Fabrikant Jul. Andersen, Købmand Christensen. Suppleant: Vognmand Mikkell Jensen.

Strandsynsmænd efter Lov af 23.
Januar 1862:

Overretssagfører W. Langballe, Vognmand Chr. Dyhr.

Vandsynsmænd efter Lov af 28.
Maj 1880 § 6:

Sagfører L. Nielsen, Proprietær M. Faurschov, Suppleant Markbetjent M. Nielsen.

Tilsynsmænd efter Lov af 12.
April 1889 om Foranstaltninger
til Forebyggelse af Ulykkestilfælde ved Brug af Maskiner
m. m.:

Fabrikant Chr. Krogh. Suppleant: Smedemester Bischoff.

Jordboniteringsmænd efter Lov af 11. Maj 1897:

Gartner N. P. Møllerup, Stadsgartner Böttiger.

Kommissionen for Gas- og Vandmesterprøver:

P. Clemensen.

Vurderingsmænd efter Ejendoms-skyldloven:

Nordre Skyldkreds:

1. Distrikt: Murermester Jens Mikkelsen.
2. — Murermester Simon Petersen.
3. — Tømremester Bjerregaard Jensen.

Suppleanter:

1. Distrikt: Tømremester Skriver.
2. — Murermester S. Rasmussen.
3. — Arkitekt Wier.

Søndre Skyldkred:

1. Distrikt: Murermester C. P. Rasmussen.
2. — Murermester S. Rasmussen.
3. — Tømremester Mads Rasmussen.

Suppleanter:

1. Distrikt: Murermester Mogensen.
2. — Tømremester Iversen.
3. — Murermester Rasmus Nielsen.

Til Bestyrelsen af Jens Ormslevs Legat:

Carl Laursen.

5. (J. Nr. 57—1913). Meddelelse fra Købstadforeningen om Afholdelse af almindeligt dansk **Købstadsmøde i Odense** i Juni d. A. -- **Valg af Delegerede til Mødet.**

Carl Laursen foreslog at vælge Mikael Johansen, Møller og Magnus Nielsen.

Jakob Jensen foreslog Simonsen.

Simonsen foreslog Formanden og Harald Jensen.

Mikael Johansen, Magnus Nielsen, Møller, Simonsen, Formanden og Harald Jensen valgtes.

6. (J. Nr. 45—1913). Andragende fra Dansk Kvinde-samfunds Aarhuskreds om Tilladelse til at benytte Raadhussalen den 23.—29. April til en **Udstilling for Børnepleje**.

Efter Indstilling fra Udvalget for Bygninger og Inventar vedtoges det at bevilge Andragendet paa Betingelse af, at Foreningen betaler Rengøringen af Lokalet.

7. (J. Nr. 623—1912). Forslag til **Reglement for Anbringelse af Klosetter i Bygninger i Aarhus Kommune**. (Se Side 6).

Mikael Johansen udtalte, at Grundejerforeningens Bestyrelse havde gennemgaaet Forslaget, som den kunde tiltræde, dog at den af Hensyn til Rumforholdene ønskede at henstille Bestemmelsen i § III c, om at Skillerum skal være af mindst $\frac{3}{4}$ Stens Tykkelse, tilføjet: »eller af Monier«.

Simonsen bemærkede, at det foreslaaede Reglement var et vigtigt Led i den Plan, der tilsigtede Indførelsen af W. C. Det burde derfor fremhæves, at man ikke turde tænke paa at paa-lægge obligatorisk Indførelse af W. C., fordi det vilde blive ruinerende for en Mængde Grundejere. Det gjaldt saa om at faa saa mange som muligt til frivilligt at indføre W. C., og det foreliggende Forslag havde da ogsaa i høj Grad Præg af, at man vilde lempe sig det mest mulige for at faa de flest mulige med. Sanitært set var Lempelserne vistnok i mange Tilfælde ikke heldige, men det var sikkert nødvendigt at give meget store Lempelser, hvis man skulde faa Grundejerne til at

paatage sig de store Udgifter uden Udsigt til tilsvarende Fordele. Som Eksempel paa en meget stor Lempelse nævnede Taleren, at Reglementet tillod at indrette W. C. med indirekte Lys i ældre Ejendomme. Dette var selvfølgelig en Indrømmelse til Ejeren, men det vilde gaa ud over Lejerne, da Pladsen til W. C. ofte maatte tages fra Beboelsesrummene. Desuden var indirekte Lys ikke heldigt, og Lufttilførselen i saadanne Rum kunde heller ikke blive saa god, som den burde være, uagtet man ved forskellige Bestemmelser om Luftkanaler o. l. søgte at gøre Forholdene saa gode som muligt. Taleren havde i København haft Lejlighed til at se den Slags W. C., men han kunde forsikre, at de var lidet hyggeligt. Taleren skulde imidlertid erkende, at med de Bebyggelsesforhold, man havde, var det vistnok nødvendigt at gaa til store Lempelse, og han skulde heller ikke komme nærmere ind paa det foreslaaede Reglement, dog vilde han pege paa, at at det sikkert vilde være rigtigt nærmere at fastslaa, hvorledes Dispensationsbestemmelsen skulde forstaas. Der stod nemlig i § VI, at Dispensation kunde gives af Byraadet efter derom indhentet Erklæring fra Sundhedskommissionen, men der stod intet om, hvorvidt Byraadet kunde meddele nogen Dispensation, som Sundhedskommissionen ikke anbefalede. Det burde derfor fastslaaes, om Byraadets Dispensationsret var afhængig af Sundhedskommissionens Anbefaling eller ej. Skønt det altsaa skulde indrømmes, at man ved Reglementet søgte at gøre Indførelsen af W. C. saa let som mulig, troede Taleren dog ikke, at det vilde lykkes at gennemføre Reformen i den første halve Menneskealder. Byraadet maatte derfor sikkert gøre sig fortroligt med, at det maatte

slaa ind paa en anden Vej, hvis man vilde blive fri for den meget ubehagelige Natkørsel paa Gaderne. Paastanden herom byggede Taleren paa de Erfaringer, der var indhøstet fra Trøjborgkvarteret, hvor Kloaken allerede for 2 Aar siden var færdig til at modtage Afløb fra W. C. Det var nemlig ikke gaaet videre livligt med Indførelsen af W. C. i Trøjborgkvarteret. Der var i dette 313 Ejendomme, men kun i 74, altsaa i godt 23 %, var der installeret W. C., og endda havde Installationen i en Del af de 74 Ejendomme næppe været helt frivillig, fordi en Del af disse Ejendomme var nybyggede. I Kvarterets ældste Gader kendtes W. C. saa godt som ikke. I Ivar Hvidtfeltsgades 13 Ejendomme var der ikke et eneste W. C., af Niels Juelsgades 30 Ejendomme havde kun 3 indført W. C. Paa Skovvangsvej var Forholdet noget lignende, i Tordenskjoldsgade var der kun 7 Ejendomme med W. C., og kun 3 af Trøjborgvejs 23 Ejendomme havde installeret W. C. Skulde man lægge dette til Grund for Reformens Gennemførelse i den øvrige Del af Byen, vilde man snart blive klar over, at hele W. C. Planen vilde blive et meget dyrt Forsøg. Efter Erfaringen fra Trøjborg vilde jo nemlig kun 946 af Byens godt 4000 Ejendomme indføre W. C. i de to første Aar, og skulde det blive ved at gaa saaledes, vilde det have meget lange Udsigter med Reformens Gennemførelse. Af den for et Par Aar siden udkomne kommunale Statistik fremgik det, at ca. de 2 Trediedele af Byens Befolkning foretrak Lejligheder til 300 Kr. eller der under. Indførelsen af W. C. vilde imidlertid fordyre saadanne Lejligheder med mindst 15 Kr., hvis 2 Familier skulde være fælles om et W. C., og med mindst 25 Kr., hvis hver Familie skulde have sit

W. C. Dette maatte erindres i denne Forbindelse. Efter Talerens Mening vilde det derfor blive nødvendigt for Byraadet snart at tænke paa en Omordning af Natrenovationsvæsenet, og denne Omordning burde ske i Forbindelse med en Omordning af Dagrenovationsvæsenet, som heller ikke var tiltalende. Natrenovationsspørgsmaalet kunde man naturligvis komme over ved om Dagen at lade Fækalierne køre til Pumpestationen, men Dagrenovationsspørgsmaalet var saa tilbage. Efter Talerens Mening var der intet andet at gøre end at indrette en moderne Renovationsanstalt.

Formanden troede ikke, der kunde herske Tvivl om, at Byraadet efter Forslagets § VI kunde dispensere, naar blot Sundhedskommissionens Erklæring forelaa, uanset om Erklæringen var anbefalende eller ikke.

Magnus Nielsen skulde gerne indrømme, at man havde stillet sig mere tolerant overfor ældre Bygninger end overfor nye, og dette var sket, fordi man selvfølgelig maatte foretrække W. C. fremfor almindelige Klosetter ogsaa i ældre Bygninger. Det havde glædet Taleren at høre Hr. Simonsens Udtalelser om Dagrenovationen, da Ordningen heraf snart maatte komme frem i 1. Linie. Renovationspladserne var rene Arnesteder for Rotter og Fluer, saa naar W. C. Anlægget var fuldført, maatte det næste Skridt være at finde en billig og bekvem Maade at faa Bugt med de ubehagelige Skarndynger. Indførelsen af W. C. troede Taleren derimod vilde gaa mere glat, end Hr. Simonsen mente, idet Grundejerne sikkert snart vilde føle, at det var en Nødvendighed for dem at holde Trit med de moderne Ejendomme, hvor man selv for mindre Lejehuses Vedkommende lagde an paa Installation W. C. og

ofte ogsaa af Badeværelser. Skarpere Midler behøvedes derfor næppe. De af Hr. Simonsen anførte Tal for Trøjborgkvarterets Vedkommende var jo sikkert nok korrekte, men det maatte erindres, at der hørte ikke mindre end ca. 170 Td. Land under det paagældende Afvandingskvarter, og at der paa Reginehøj mest var ganske smaa Ejendomme, hvori man ikke kunde vente indlagt W. C., 1. Gang dette var muligt. I Trøjborgkvarterets nyere Del var der mange Steder W. C. baade i Gaardene og i Etagerne. Endelig maatte det erindres, at mange af Trøjborgkvarterets Ejendomme flere Gange havde skiftet Ejere og først i de sidste Aar var blevet rentable, saa det var jo ret naturligt, at Ejerne havde krympet sig noget ved straks at paatage sig Udgiften ved Installation W. C. I alle de nybyggede Ejendomme var der derimod ad Frivillighedens Vej indført W. C.

Simonsen pegede paa, at det samme Argument, som Hr. Magnus Nielsen nu brugte med Hensyn til den gamle By, nemlig at Ejerne for at faa Lejlighederne lejede ud maatte indføre W. C., var blevet anvendt til at underbygge W. C. Anlægget paa Trøjborg. Det hele Antal W. C. paa Trøjborg var 301, og deraf var endda de 40 i en eneste Bygning, nemlig Skolen i Finsensgade. Det var meget rigtigt, at de nye Bygninger havde indlagt W. C., men det viste sig, at de ældre Bygninger udmærket kunde konkurrere med dem uden at have W. C. Taleren var overbevist om, at W. C. ikke vilde blive et Plus, men et Minus for Grundejerne, idet Folk vilde foretrække de 15 til 25 Kr. billigere Lejligheder, selv om de skulde undvære W. C. Man havde haft en Periode, da der var Bolignød, forhaabentlig kom den aldrig tilbage, og forhaabentlig vilde der altid være meget rige-

ligt med Lejligheder, men skulde det blive Tilfældet, vilde Ejerne selv komme til at betale for Installationen af W. C. Taleren pegede dernæst paa, at den bedste og billigste Maade at ordne Renovationsspørgsmaalet paa, var at opføre en kommunal Renovationsanstalt, hvor der af Nat- og Dagrenovationen kunde fremstilles et ret værdifuldt Produkt. Som midlertidig Foranstaltning vilde denne Ordning blive nødvendig.

Formanden bemærkede, at der ikke var stillet noget Ændringsforslag, og at Brolægningsudvalget antagelig vilde tage Hr. Mikael Johanssens Henstilling under Overvejelse.

Forslaget vedtoges.

8. (J. Nr. 59—1913). Skrivelse fra **Haveselskabet Kathrinebjerg** om, at det ikke kan indgaa paa de af Byraadet stillede Betingelser for Tilladelse til Bebyggelse paa Selskabets Areal, samt Henstilling til Byraadet om at tillade Bebyggelse langs Niels Ebbesensvej.

Fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse forelaa Indstilling om, at det maatte henholde sig til sin tidligere Erklæring om, at der forinden nogen Bebyggelse paa Arealet paabegyndes, maa foreligge en approberet Bebyggelsesplan for Haveselskabets Jorder.

Indstillingen vedtoges.

